

Українська медична стоматологічна академія

3. Утруднена співпраця з лікарями-інтерністами інших фахів, чим нівелюється можливість консультативної співпраці;
4. Ускладнена ідентифікація дистанційного слухача, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій не завжди можна перевірити, хто саме складає іспит (виконує завдання);
5. Наявність освітніх стандартів у медичній галузі при організації дистанційного навчання, які мають сприяти перевірці й контролю результатів освіти, а також пошуку оптимальних шляхів досягнення цих результатів;
6. Адекватність оцінювання знань. Останніми роками найпоширенішою стала методика комп'ютерного тестування, коли використовуються однокрокові завдання. Вони складаються з умови – опису комплексів симптомів і обмеженого набору варіантів діагнозів чи методів лікування, з яких необхідно вибрати один. При цьому не завжди вдається вибрати варіант відповіді таким чином, щоб не спрацював ефект вибору «від зворотного» [3;4].

Висновок. Під час реформування медичної галузі України в умовах складної соціально-економічної ситуації найактуальнішим у медичних ЗВО стає змішане дистанційно-очне навчання. Теоретичну базу слухачі засвоюють дистанційно, а практичні навички мають відпрацьовувати з хворими.

Список використаної літератури

1. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп.ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.
2. Лазоришинець В.В. Вища медична та фармацевтична освіта України на сучасному етапі / В.В.Лазоришинець, М.В.Банчук, О.П.Волосовець, І.І.Фещенко, І.Є.Булах/ [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://www.slideshare.net/ss-presentation-779442>.
3. Мінцер О.П. Реформування системи медичної освіти в світі концепції «суспільство знань» / О.П.Мінцер / [Електронний ресурс].– Режим доступу до статті: http://inmeds.com.ua/dn_in_med/5982/.
4. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 25.06.2013 №344/2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

ЗНАЧЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ ЕТИКИ Й ДЕОНТОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Скрипніков А.М., Гринь К.В., Гринь В.Г.

Українська медична стоматологічна академія

У формуванні всебічно розвинутої особистості студента-медика як майбутнього лікаря велике значення має навчання дотримання норм етики й деонтології в медицині, що покладене насамперед на викладацький склад і організаторів навчального процесу.

Ключові слова: етичні норми, деонтологічна компетентність, студент, викладач, лікар.

In the formation of a comprehensively developed personality of a medical student as a future doctor is of great importance to teach compliance with ethics and deontology in medicine, which is placed primarily on the shoulders of the teaching staff and organizers of the educational process.

Key words: ethical norms, deontology competence, student, teacher, doctor.

Протягом останніх років на фоні стрімких соціально-економічних і політичних змін, зниження етико-культурного рівня населення, у досить тяжкий для нашої країни час збереження етичних і деонтологічних норм у лікарській спеціальності постає досить важливим завданням. Це завдання, що полягає у формуванні високих морально-етичних і деонтологічних якостей у майбутніх лікарів покладене, насамперед, на плечі викладацького складу й організаторів навчального процесу.

У вітчизняній системі вищої освіти завжди приділялася пильна увага до духовно-морального виховання особистості, а в період реформування охорони здоров'я питання виховання майбутнього покоління лікарів, які готові себе присвятити такій складній роботі в нашій країні, а не покинути її в майбутньому заради матеріальної винагороди, стає одним із найважливіших.

Розвиток у студента-медика як майбутнього лікаря здатності до активної діяльності й творчої професійної праці – необхідна умова професіоналізму. Деонтологічна грамотність і компетентність студента-медика є складовою частиною більш широкого поняття «професійна компетентність».

Мета роботи – висвітлити основні питання в процесі виховання етичних і деонтологічних принципів та їхнє значення для формування особистості майбутнього лікаря.

І в історичному аспекті, і в наш час особливо високі моральні вимоги пред'являються до роботи лікаря. Це пов'язано з тим, що між лікарем і хворою людиною складаються специфічні взаємини, які не властиві жодній із професій. Пацієнт повинен мати найвищий рівень довіри до лікаря для досягнення успіху в лікувальному процесі. Сукупність історично сформованих моральних норм і принципів, що впливають із завдань лікарської професії, складає сутність лікарської моралі, а наука про лікарську мораль називається лікарською етикою. Найбільш суттєвою, практичною частиною лікарської етики є лікарська деонтологія. Лікарська деонтологія – це наука про професійний обов'язок лікаря (грец. Деон – належне, logos – слово, наука), яка розробляє правила поведінки лікаря, засновані на принципах лікарської моралі, й охоплює питання дотримання лікарської таємниці, заходи відповідальності за життя і здоров'я хворих, проблеми взаємин у медичному співтоваристві й проблеми взаємин із хворими та їхніми родичами [9].

Які відносини між «лікарською етикою» і «лікарською деонтологією»? Деонтологія як наука про належну поведінку лікаря складається з трьох основних складових частин: 1) ставлення лікаря до хворого; 2) взаємини лікарів між собою в процесі виконання професійних обов'язків; 3) ставлення лікаря до суспільства. Ці ж питання є стрижневою проблемою лікарської етики, яка в цілому трактується значно ширше і включає в себе такі додаткові питання як ставлення лікаря до вчителів, до своїх помилок, до поповнення своїх професійних знань та інші. Отже, лікарська деонтологія – це складова частина лікарської етики [8; 13].

Мета деонтології – формування моральної свідомості лікарів, залучення до моральних традицій вітчизняної медицини, усвідомлення ними свого професійного обов'язку. Обов'язок – центральна категорія медичної етики, яка визначає її посадову, і моральну сторону професійної діяльності, ставлення медичного працівника до виконання своїх службових обов'язків. Виділяють моральний обов'язок – надання медичної допомоги незалежно від соціального статусу пацієнта, віросповідання, національності й професійний обов'язок – ніколи, за жодних обставин не вчиняти дій, які можуть завдати шкоди фізичному і психічному здоров'ю людей. Принцип дотримання обов'язку – основний для деонтологічної моделі.

Задля особистісного і професійного зростання майбутніх лікарів викладачі мають формувати в студентському середовищі високі моральні якості й деонтологічну грамотність, самосвідомість і компетентність.

Деонтологічна компетентність студента-медика – це інтегративна якість особистості, заснована на знаннях, уміннях, системі світоглядних і моральних ідеалів, норм професійної поведінки, що забезпечує готовність суб'єкта до виконання професійного обов'язку за оптимального поєднання ціннісно-гуманістичної й технологічної складових лікарської діяльності. Як система вона охоплює професійну спрямованість, орієнтацію на гуманістичні цінності, мотивацію до виконання лікарського обов'язку, розвиток особистісних деонтологічних значущих якостей, знання моральних, етико-деонтологічних принципів медичної діяльності та як наслідок – усвідомлене виконання професійного обов'язку відповідно до кваліфікаційних вимог і професійного кодексу [4].

Щоб бути деонтологічно компетентним, майбутній лікар має володіти певними професійними деонтологічно значущими якостями (милосердя, співчуття, совість, альтруїзм, самовідданість, рішучість, скромність), дотримуватися принципів і норм лікарської професії, сумлінно виконувати свій службовий обов'язок.

Важливою рисою, яка має бути притаманна лікарю, є тактовність. Це означає: уміти володіти часом, відпущеним для роботи з хворим; уміти підбирати (вибирати) слова й вирази відповідно до характеру бесіди з хворим, аби бути максимально зрозумілим; уміти пояснювати всі етапи лікувального процесу, починаючи з діагностики, і протягом усього лікування, а за необхідності вміти підбирати правильні слова для повідомлення про неминуче закінчення життя [9; 11].

Зазначені якості особистості лікаря, звісно, частково залежать від вроджених якостей, частково формуються з розвитком людини. І завдання викладача в процесі занять, під час роботи з пацієнтом – постійно нагадувати про них студентам і всіляко розвивати ці необхідні лікарю якості. Ефективне формування деонтологічної компетентності студентів можливе на основі системно-цілісного підходу, інтегруючого в собі потенціал компетентного, аксіологічного й особистісного підходів.

На основі загальної етичної культури особистості має сформуватися професійна етична й деонтологічна культура лікаря. Більшість студентів і викладачів медичних вишів добре знають, наскільки важлива в навчанні методів діагностики й лікування наочність викладання.

Сучасна педагогіка вищої медичної освіти неможлива без використання активних методів викладання, які дозволяють підвищити не тільки мотивацію й якість професійного навчання студентів, а й роль особистості викладача в підготовці майбутніх фахівців. Вищій школі вкрай потрібні активні методи навчання, що створюють умови для успішного навчання й виховання позитивних стійких моральних якостей студентів-медиків [6; 7; 12].

В Українській медичній стоматологічній академії велика увага приділяється формуванню деонтологічної компетентності майбутнього лікаря. На практичних заняттях, зборах наукових гуртків відведено час для обговорення питань лікарської етики й деонтології. Серед прийомів навчання використовуються бесіди на деонтологічні теми, коли викладач ділиться багатим лікарським досвідом, розповідає про перемоги й невдачі, ретельно аналізує свої й чужі помилки. Це забезпечує довірливі стосунки між викладачем і студентом. Цій же меті служать обговорення статей, присвячених питанням етики й деонтології, що публікуються в періодичній пресі. Вони знайшли відображення в методичних розробках для викладачів і студентів, де яких особлива увага звертається на дотримання елементів лікарської деонтології [3; 10; 11].

Відомо, що охорона здоров'я базується на науковому знанні, яке безперервно розширюється. Медицина лише тоді досягає своїх можливостей, коли вона має вищий прояв безкорисливої турботи про хвору людину, її психіку, а не лише про її тіло. Відомо, що процес зцілення інколи приносить із собою для хворих не тільки фізичну, а й тяжку психічну травму. Тому під час призначення лікування потрібно неухильно зважати на різні психічні фактори.

Однією з основних вимог високої якості лікарської роботи є доброзичливе ставлення до хворого й висока фаховість. Усе це дозволяє розпізнати придатність лікаря до лікувальної роботи [1; 2; 5].

Отже, у формуванні всебічно розвинутої особистості студента-медика як майбутнього лікаря велике значення має навчання дотримання норм етики й деонтології в медицині, що має робити викладач із початкових курсів навчання. Це досягається і власним прикладом, і обов'язковим включенням у розробки до практичних занять статей, книг, висловлювань знаменитих людей минулого, вчених сучасності. На наш погляд, усі ці заходи будуть сприяти становленню майбутнього фахівця як цілителя не тільки тіла, а й душі пацієнта.

Список використаної літератури

1. Веденко Б. Г. Фаховість та моральні якості медичних працівників — запорука успіху і прогресу в охороні здоров'я (Думки з приводу) [Електронний ресурс] / Б. Г. Веденко, В. А. Мельник // Новості медицини и фармації. – 2011. – № 21-22 (393-394). Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/25506>
2. Вплив наукових досліджень викладача на формування сучасного лікаря / Н. Л. Свінцицька, О. О. Шерстюк, Т. Ф. Дейнега [та ін.] // Основні напрями удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 26 березня 2015 р., м. Полтава. – Полтава, 2015. – С. 213-214.

3. Гринь К. В. Інтеграція документальних фото- та відеоматеріалів у післядипломній освіті лікарів-інтернів за спеціальністю «Психіатрія» / К. В. Гринь // Вісник проблем біології і медицини. – 2020. – Вип. 3 (157). – С. 178-180.
4. Костомарова Е. В. Деонтологическая компетентность студента-медика как фактор успешности профессиональной деятельности врача / Е. В. Костомарова // Известия ВГПУ. – 2014. – №4 (89). – С. 134-138.
5. Медична етика і деонтологія (повернення до теми) [Електронний ресурс] / Б. Г. Веденко, Л. Б. Веденко, Ф. В. Мельник [та ін.] // Новости медицины и фармации. – 2012. – № 6 (404). Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/27787>
6. Напрями вдосконалення підготовки майбутніх лікарів у сучасних умовах на кафедрі анатомії людини / [Т. Ф. Дейнега, Н. Л. Свінцицька, В. О. Рогуля, В. Г. Гринь] // Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 26 березня 2015 р., м. Полтава. – Полтава, 2015. – С. 71-73.
7. Никитин Г. А. Этико-деонтологическое воспитание – важная составляющая профессиональной подготовки будущего врача // Г. А. Никитин, Т. Н. Янковая, Т. Е. Афанасенкова // Вестник Смоленской государственной медицинской академии. – 2014. – Т. 13, № 4. – С. 75-78.
8. О роли врачебной этики и деонтологии в формировании личности врача-интерниста / [В. В. Скибицкий, В. В. Запелина, Ю. Г. Звягинцева и др.] // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – № 4-1. – С. 273-276.
9. Основи медичної психології: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рів. акред. та лік.-інтерн. / [В. М. Ждан, А. М. Скрипніков, Л. В. Животовська та ін.]. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 255 с.
10. Особливості курації пацієнтів із використанням телемедицини при викладанні психіатрії / А. М. Скрипніков, Л. О. Герасименко, Р. І. Ісаков, П. В. Кидонь // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукр. навч.-наук. конф., м. Полтава, 19 березня 2020 р. – Полтава, 2020. – С.196-198.
11. Скрипніков А. М. Діагностичний процес у психіатрії / А. М. Скрипніков, Л. О. Герасименко, Р. І. Ісаков. – Полтава, 2012. – 128 с.
12. Шляхи підвищення якості вищої медичної освіти при підготовці студентів стоматологічного факультету до ліцензійного інтегрованого іспиту / О. В. Дубровіна, О. О. Шерстюк, Я. А. Тарасенко [та ін.] // Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні: навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 21 березня 2019 р. – Полтава, 2019. – С. 76-78.
13. Mandal J. Utilitarian and deontological ethics in medicine / J. Mandal, D.K. Ponnambath, S.C. Parija // Trop. Parasitol. – 2016. – №6(1). – P. 5-7. doi: 10.4103/2229-5070.175024.

ОСОБИСТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТУДЕНТІВ-СТОМАТОЛОГІВ ЯК ФАКТОР МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Скрипніков А.М., Рудь В.О., Рудь М.В., Герасименко Л.О.

Українська медична стоматологічна академія

Проаналізовано психологічні особливості студентів стоматологічного факультету, які сприяють професійному успіху в майбутній практичній діяльності. Підкреслено важливість формування мотивації досягнення успіху й нівелювання мотивації уникнення невдач у студентів.

Ключові слова: стоматологія, мотивація досягнення успіху, мотивація уникнення невдач, алекситимія, професійний розвиток.

The article analyzes the psychological characteristics of students of the Faculty of Dentistry, which contribute to professional success in future practice. The importance of forming motivation to achieve success and leveling the motivation to avoid failure in students is emphasized.

Key words: dentistry, motivation to succeed, motivation to avoid failure, alexithymia, professional development.

Відомо, що для кожної професійної діяльності визначається свій набір особистісних якостей. Інваріантними складовими особистості лікаря низка дослідників називає такі: прогресивний мотиваційний профіль, спрямованість на професію як «служіння», високий комунікативний потенціал, самоконтроль емоцій і поведінки, висока працездатність та ін. [2-4]. Специфіка професійної діяльності лікаря-стоматолога охоплює високий ступінь технологічності в поєднанні з тонкою ручною працею, жорстку регламентацію діяльності у зв'язку з високою відповідальністю за здоров'я й життя пацієнтів, високий рівень творчості лікаря як дослідника і скульптора [5; 6]. Специальність лікаря-стоматолога характеризується високим ступенем шкідливості й небезпеки виробничого середовища, фізичною й емоційною напруженістю трудового процесу, необхідністю постійного самовдосконалення відповідно до сучасних вимог стоматологічної науки й практики внаслідок високої комерціалізації стоматологічних послуг [6].

Один із найважливіших факторів успішності майбутнього стоматолога – це опанування технології ділового спілкування в системі «лікар-пацієнт», оскільки професійне спілкування виступає як особливий вид професійної діяльності лікаря-стоматолога й відбувається на всіх етапах діагностичного й лікувального процесів. Професіоналізм лікаря-стоматолога включає не тільки технологічну майстерність, а й мистецтво впливу на пацієнта. Найбільш оптимальною позицією у взаємодії з пацієнтом є активність лікаря. Лікар переконує, спонукає, домагається своїх цілей. При цьому професійне спілкування стоматолога будується з урахуванням домагань пацієнта: бажання бути зрозумілим, «почутим», «побаченим», «оціненим»; прагнення реалізувати свої права на отримання всебічної й вичерпної інформації; згода на конкретні лікарські маніпуляції й запропоновану вартість лікування. Помилки в професійному спілкуванні лікаря-стоматолога можуть призводити до формування жорстких стереотипів роботи, що відображають його особистісні властивості, а не особливості пацієнта, нівелюють особистість хворого, виснажують фізичні й психологічні ресурси лікаря [1; 6].

Стоматологічна діяльність відрізняється від більшості медичних практик тим, що пов'язана з гострим болем пацієнта. Практично всі стоматологічні маніпуляції супроводжуються досить інтенсивними больовими відчуттями. Переживання больових відчуттів сприяють формуванню негативного ставлення не тільки пацієнта, а й фахівця. Больові відчуття хворого, бажання мінімізувати біль, внутрішній опір пацієнта, його страх перед стоматологічними